

Koncepcia rozvoja cestovného ruchu

Bratislavského
samosprávneho kraja
do roku 2030

Spracovateľ:
Inštitút regionálnej politiky Bratislavského kraja

Hlavní autori:
Mgr. Barbora Lukáčová
Mgr. Martin Hakel, BA
Ing. Matúš Krnčok
Ing. Katarína Hroboňová
Martina Gruyová, MA

Spolupracovali:
doc. Mgr. art. Svetlana Waradzinová – oddelenie kultúry BSK
Ing. Tatiana Mikušová – Slovenský Dom Centrope
František Stano – Krajská organizácia cestovného ruchu BRT

Hlavné zdroje dát:
Štatistický úrad Slovenskej republiky
Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
The World Tourism Organization (UNWTO)

Obsah

Úvod	5
Základné štatistiky Bratislavského kraja v roku 2019	6
Mikroregióny a udržateľný cestovný ruch	9
Definície a pojmy	10
Štruktúra koncepcie	11
Princípy	11
Prioritná oblasť 1: Udržateľný cestovný ruch	13
Prioritná oblasť 2: Destinačný manažment	15
Prioritná oblasť 3: Destinačný marketing	17
Prioritná oblasť 4: Synergia politík regionálneho rozvoja	19

**Bratislavský kraj je vďaka svojmu kultúrnemu a prírodnému dedičstvu unikátna a atraktívna destinácia s potenciálom rozvoja. Čelí však výzvam, ako napríklad nízke-
mu počtu prenocovaní, nerovnomernej návštevnosti jednotlivých mikroregiónov alebo chýbajúcim zdrojom financovania turizmu.**

Úvod

Koncepcia cestovného ruchu v Bratislavskom kraji do roku 2030 predstavuje základný strategický dokument pre oblasť cestovného ruchu, v rámci ktorého sú pomenované tieto hlavné problémy, výzvy, ako aj priority územia. Východiskami dokumentu sú analýza územia a tiež ďalšie koncepčné dokumenty BSK, primárne Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027 (PHRSR BSK). Bratislavský kraj predstavoval v roku 2019 najsilnejší región na Slovensku pre krátkodobý a zahraničný turizmus. Táto východisková situácia vytvára pre BSK silnú motiváciu rozvíjať cestovný ruch, na druhej strane z nej však vyvstávajú už spomínané výzvy, ktoré je potrebné efektívnym manažmentom destinácie a správne nastavenými opatreniami podchytiť.

Turizmus v rámci globálnej ekonomiky predstavuje jeden z najdynamickejších a najrýchlejšie rastúcich segmentov. Rastúci trend, ktorý vytvára tlak na infraštruktúru, životné prostredie, lokálne komunity a iné širšie oblasti, vyžaduje vytvorenie nástrojov, ktorých implementáciou je potrebné zabezpečiť udržateľnosť a kvalitu životného prostredia. Táto potreba bola posilnená pandémiou COVID-19. Obmedzenia, ktoré vyplynuli z ohrozenia, ovplyvnili hospodársku, ekonomickú, ako aj kultúrnu a sociálnu oblasť, pričom turizmus bol jedným z najviac zasiahnutých odvetví. Turizmus sa tak ocitol na úrovni spred 30 rokov.

Opätovný popandemický reštart turizmu dáva priestor na zakomponovanie modelov sociálnej inklúzie, ako aj obnovy a ochrany životného prostredia, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri dlhodobých cieľoch dosahovaných v rámci jednotlivých segmentov. Tento reštart turizmu po pandémii prináša regiónom jedinečnú možnosť redefinovať svoje nastavenie a posun v oblasti udržateľnosti, digitalizácie a inovácií. Prvoradé pre Bratislavský kraj je však dobudovanie základnej infraštruktúry a zavedenie funkčných procesov pre ďalší rozvoj turizmu v kraji.

Základné štatistiky Bratislavského kraja

v roku 2019

1,5 mil.

počet návštevníkov

2/3

pomer zahraničných návštevníkov

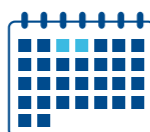
1. miesto v SR

v celkovom počte aj počte zahraničných návštevníkov

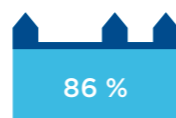
najviac návštevníkov

Česká republika, Nemecko, Veľká Británia

dĺžka pobytu

2,07 dní;
(priemer SR – 2,8 dní)

Bratislava

86 % návštevníkov na území Bratislavy

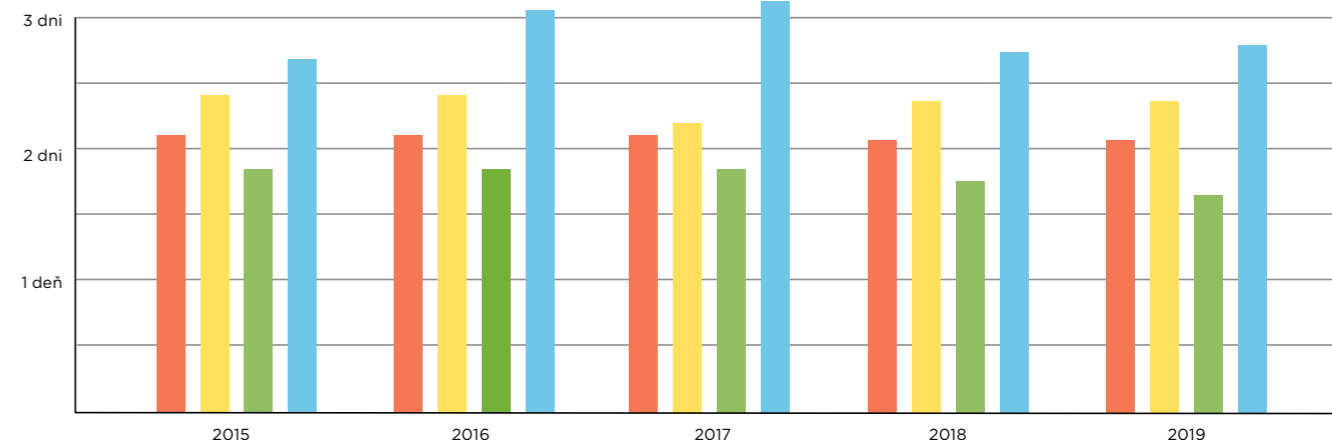
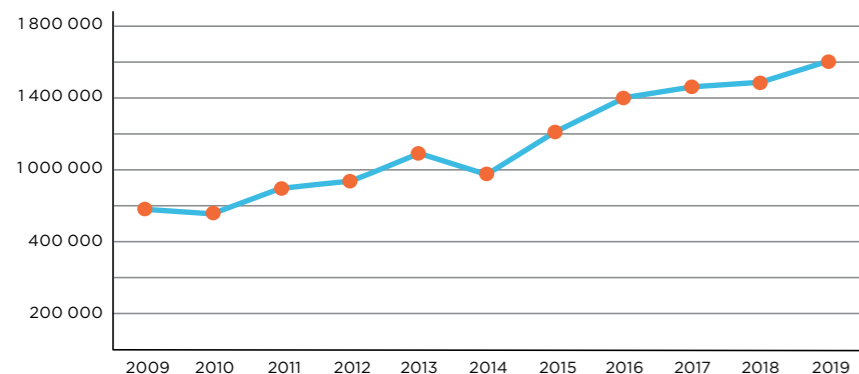
Vývoj počtu návštevníkov v Bratislavskom kraji 2009 – 2019

Dáta na úrovni mikroregiónov na rok 2019

Senec – najvyššia priemerná dĺžka ubytovania (2,8 noci)

Pezinok – najnižšia priemerná dĺžka prenocovania (1,7 noci)

Bratislava – 86 % návštevnosti v rámci celého regiónu

Priemerná dĺžka prenocovania v r. 2015 – 2019

Bratislava Malacky Pezinok Senec

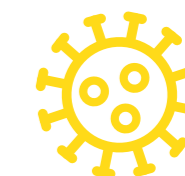
Dosah pandémie COVID-19 na cestovný ruch

Dáta na úrovni kraja na rok 2020 počas pandémie COVID-19

- najvyšší pokles návštevnosti na Slovensku o 68,5 % ↑
- 3. najnavštevovanejší región
- pokles zahraničných turistov o 76 % ↓
- pokles domácich turistov o 54 % ↓
- pokles zamestnanosti v ubytovacích a stravovacích službách o 12,3 % ↓
- pokles tržieb v ubytovacích zariadeniach o 72 % ↓
- zvýšenie priemernej dĺžky pobytu o 10 % (2,28 dní) ↑

Dáta na úrovni mikroregiónov na rok 2020 počas pandémie COVID-19

- najväčší pokles návštevnosti na území Bratislavy (o 71 %) ↓
- najmenší pokles návštevnosti v okrese Malacky (o 54 %) ↑
- podiel návštevníkov na celkovom počte návštevníkov sa zvýšil v okrese Malacky, Pezinok, Senec ↑
- najväčší pokles v počte prenocovaní bol v Bratislave (o 68 %) ↓
- najmenší pokles v počte prenocovaní bol v okrese Senec (o 43 %) ↓

Mikroregióny a udržateľný cestovný ruch

MALOKARPATSKO

Aktivity zamerané na rozvoj:

- vinárskeho a vinohradníckeho turizmu na území Malokarpatskej vinohradníckej oblasti
- sadovníctva
- gastronomického turizmu (napr. husacie hody, lokše, scískanice)
- lokálnej tvorby produktov (napr. majolika, keramika, hrnčiarstvo)
- územia CHKO Malé Karpaty
- pešieho turizmu a cykloturizmu na území Malých Karpát
- oblasti Geopark Malé Karpaty a zachovanie huncko-kárskych usadlostí
- pamiatkovo-historických centier s unikátnym zastúpením meštianskych a sakrálnych objektov na úpätí Malých Karpát
- siete kaštieľov, zámkov, kúrií, hradísk, hradov a iných archeologických nálezísk
- Kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda, Vinárskej cesty Malých Karpát a Cesty šľachtických rodov

PODUNAJSKO

Aktivity zamerané na rozvoj:

- vodných plôch, vodných tokov Malý Dunaj a Dunaj a rybníkov
- siete historických parkov a kaštieľov spojených s popredným uhorským rodom Esterházióvcov
- siete sakrálnych pamiatok
- lokálnych aktivít so zameraním na včelárstvo, rybolov, pestovanie ovocných sádov a zeleniny
- územia CHKO Dunajské luhy
- cykloturizmu na území EV6
- Cesty šľachtických rodov a destinácie Dunajské ostrovy

ZÁHORIE

Aktivity zamerané na rozvoj:

- územia v okolí rieky Morava – cykloturizmus na EV13 a vodný turizmus
- rekreácie na prírodnom kúpalisku Rudava – Malé Leváre
- územia CHKO Záhorie
- oblasti Geopark Malé Karpaty
- agroturizmu (ranče, jazdiarne) a lokálnych produktov (habánska keramika)
- zachovaného obranného systému z 20. storočia
- siete kaštieľov a parkov spojených s popredným uhorským rodom Pálfióvcov
- Cesty šľachtických rodov, Cesty železnej opony, Cesty židovskej kultúry

BRATISLAVA

Aktivity zamerané na rozvoj:

- pamätihodností a pamiatkovej zóny hl. mesta Bratislava
- historického centra hl. mesta Bratislava
- siete kaštieľov, hradísk, hradov a iných archeologických nálezísk
- národných inštitúcií (Slovenské národné divadlo, Slovenská národná galéria, Slovenská filharmónia, Slovenské národné múzeum)
- mestských lesov
- aktívneho turizmu na Dunaji – Karloveské rameno, Dunajská hrádza, areál vodných športov v Čunove
- jazier a štrkovísk s cieľom rekreácie
- MICE turizmu
- Cesty šľachtických rodov, Cesty židovskej kultúry a Limes Romanus

Definície a pojmy

Turizmus alebo cestovný ruch je súbor činností zameraných na uspokojovanie potrieb súvisiacich s cestovaním a pobytom osôb mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase. Cieľom je získanie komplexného zážitku, ktorým môže byť odpočinok, poznávanie, zdravie, rozptýlenie a zábava, kultúrne či športové vyžitie a iné.

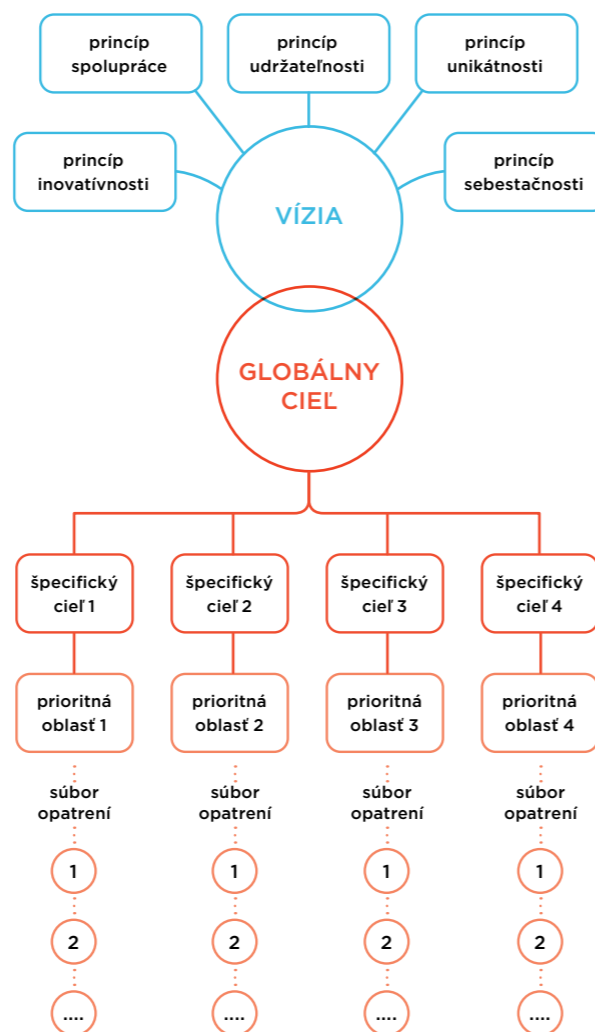
Turizmus ako jeden z mnohých sektorov prispieva k environmentálnej záťaži formou spotreby energie, tvorby skleníkových plynov a využívaním vody a pôdy. Na druhej strane, na základe jeho multidimenzionálneho charakteru a prierezovej povahy môže práve turizmus prispieť k pozitívnej zmene, zvýšeniu povedomia o environmentálnych problémoch a hodnotách. Práve preto v koncepcii hovoríme o udržateľnom rozvoji a udržateľnom turizme.

Hlavné formy turizmu pomenované v koncepcii sú:

- **Poznávací turizmus** zahŕňa kultúrno-historický turizmus, ekoturizmus a geoturizmus, kulinársky turizmus – gastronomický, vinársky a vinohadnícky
- **Odpočinkový turizmus** zahŕňa prírodný a vidiecky turizmus, agroturizmus, mestský turizmus
- **Aktívny turizmus** zahŕňa cykloturizmus, vodný turizmus, peší turizmus, športový turizmus
- **MICE turizmus** zahŕňa všetky podujatia – lokálneho charakteru, kongresy, incentívy a pod.
- **Iné** – liečebný a filmový turizmus

Hlavní aktéri cestovného ruchu v Bratislavskom kraji:

- Krajská organizácia cestovného ruchu Bratislava Region Tourism (KOCR BRT)
- oblastné organizácie cestovného ruchu (OOCR) – OOCR Záhorie, OOCR Malé Karpaty, OOCR Senec, Bratislava Tourist Board (BTB)
- miestne akčné skupiny (MAS) – MAS Podhoran, MAS Malokarpatský región, MAS Dolné Záhorie
- obce, mestá, mestské časti
- poskytovatelia služieb

Štruktúra koncepcie

Vízia: Bratislavský samosprávny kraj ako región, v ktorom aktéri cestovného ruchu spolupracujú a vzájomne sa podporujú pri rozvoji udržateľného cestovného ruchu, využívajúc prírodné, kultúrne a historické bohatstvo regiónu s efektívnym marketingom na lokálne špecifiká a jedinečnosť jednotlivých mikroregiónov na území kraja.

Globálny cieľ: Zvýšiť rozmanitosť a kvalitu kultúry a podporiť udržateľnosť turizmu (vychádzajúci z Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja BSK na roky 2021 – 2027).

Princípy

Opatrenia navrhnuté v tejto koncepcii sú založené na nasledujúcich princípmi:

Princíp udržateľnosti

• **Environmentálna udržateľnosť** v rámci cestovného ruchu poukazuje na potrebu kontinuálneho znižovania environmentálneho zaťaženia/znižovania uhlíkovej stopy pri tvorbe a rozvoji turistickej infraštruktúry a produktov cestovného ruchu.

• **Sociálna udržateľnosť** prispieva k rozvoju spoločnosti, ktorá je inkluzívna, spravodlivá, rozmanitá, prepojená a demokratická. Regionálne politiky musia reflektovať princíp sociálnej udržateľnosti inkluzívnym prístupom k všetkým skupinám obyvateľstva a rešpektovať sociálno-kultúrnu autenticitu lokálnych komún.

• **Ekonomická udržateľnosť** v cestovnom ruchu zaručuje premyslené a dlhodobé aktivity, z ktorých prosperujú rôznorodí aktéri vrátane lokálnych komún.

Princíp spolupráce definujeme ako spoluprácu lokálnych a regionálnych aktérov pri budovaní a rozvoji cestovného ruchu, ako aj pri nastavení smerovania cestovného ruchu. Participatívne politiky vedia lepšie zohľadniť potreby a danosti územia.

Princíp unikátности poukazuje na využívanie jedinečnej hodnoty územia v rámci regiónu ako marketingovej stratégie. Rozvoj regiónu v tomto prípade vychádza z lokálnych daností územia, čím dokáže efektívne a udržateľným spôsobom vytvárať a rozvíjať produkty cestovného ruchu.

Princíp inovatívности je naviazaný na efektívnu spoluprácu medzi aktérmi pôsobiacimi v cestovnom ruchu, ktorí spolu vytvárajú funkčný a inovačný ekosystém schopný čeliť výzvam a príležitostiam územia. Tento ekosystém je posilňovaný technologickými, SMART riešeniami a nástrojmi, ktoré podporujú zážitkovosť, autenticnosť a v neposlednom rade udržateľnosť produktov.

Princíp sebestačnosti definuje potrebu regiónu upriamiť sa na domáci cestovný ruch ako hlavný zdroj turizmu v dôsledku zdravotnej a bezpečnostnej krízy spôsobenej pandemiou COVID-19, ktorá obmedzila príviv zahraničných turistov a negatívne zasiahla odvetvie cestovného ruchu. Princíp nezamedzuje dôležitosť zahraničného trhu, ale upriamuje pozornosť na význam domáceho trhu pre udržateľnosť a odolnosť cestovného ruchu.

Prioritná oblasť 1. Udržateľný cestovný ruch

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: Zlepšenie podmienok na rozvoj a rozšírenie ponuky udržateľného cestovného ruchu pomocou budovania základnej a doplnkovej infraštruktúry s dôrazom na šetrné zaobchádzanie s prírodným a kultúrnym bohatstvom kraja.

VÝCHODISKÁ

- Geopark Malé Karpaty je zaradený do národnej siete geoparkov SR.
- Malokarpatská vinohradnícka oblasť je najstaršia vinohradnícka oblasť v strednej Európe.
- Na území kraja žije 59 % populácie vo vidieckych oblastiach mimo mesta Bratislava.
- Na území kraja je vyznačených 1 135 km cykloturistických a 1 102 km peších trás.
- V Bratislavskom kraji tvorí kongresový turizmus 40 % podielu z príjmov hotelov.

OPATRENIA

rozvoj poznávacieho turizmu

rozvoj odpočinkového turizmu

rozvoj aktívneho turizmu

rozvoj MICE turizmu

AKČNÝ PLÁN*

- obnova historickej budovy SND
- revitalizácia parku a obnova kaštieľa v Malinove
- zriadenie ekocentra v Modre ako vstupnej brány do Geoparku Malé Karpaty
- vytvorenie produktu kyvadlovej dopravy so zameraním na gastro a vinársky turizmus
- vybudovanie cyklomosta Dürnkrot – Gajary
- realizácia projektu vlak Záhoračik
- podpora lokálnych producentov s cieľom zvýšenia ich účasti a atraktivity na relevantných podujatiach

* kompletný zoznam pripravovaných projektov sa nachádza v Akčnom pláne koncepcie rozvoja cestovného ruchu v Bratislavskom kraji do roku 2030

Prioritná oblasť 2. Destinačný manažment

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: Zlepšenie koordinácie medzi organizáciami podieľajúcimi sa na rozvoji cestovného ruchu v Bratislavskom kraji s cieľom zvýšiť efektivitu vykonávaných aktivít a zaručiť kontinuálny rozvoj Bratislavského kraja ako atraktívnej destinácie.

VÝCHODISKÁ

- V roku 2021 vznikla národná spoločnosť destinačného manažmentu a marketingu **Slovakia Travel**.
- Sektor služieb tvorí **60 %** regionálneho HDP, pričom služby majú podiel **70 %** na celkovej zamestnanosti.
- Tematické cesty nachádzajúce sa na území BSK: **Cesta sv. Cyrila a Metoda, Cesta železnej opony, Cesta šľachtických rodov, Cesta židovskej kultúry, Vinohradnícka cesta Malých Karpát.**

OPATRENIA

posilnenie systému destinačného manažmentu

efektívna spolupráca organizácií rozvíjajúcich destináciu

rozvoj tematických ciest a turistických destinácií

AKČNÝ PLÁN*

- tematicky zameraná výzva BRDS reagujúca na potreby turizmu v kraji
- vyčlenenie finančných prostriedkov z rozpočtu BSK na budovanie unikátnej infraštruktúry
- vytvorenie koncepčných materiálov na rozvoj tematických a kultúrnych ciest

* kompletný zoznam pripravovaných projektov sa nachádza v Akčnom pláne Koncepcie rozvoja cestovného ruchu v Bratislavskom kraji do roku 2030

Prioritná oblasť 3. Destinačný marketing

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: Zabezpečenie zacielenej marketingovej podpory pre produkty cestovného ruchu, ktoré majú význam pre rozvoj kraja.

VÝCHODISKÁ

- Bratislavský kraj ako **najsilnejší región** pre zahraničný a krátkodobý turizmus s kontinuálnym nárastom návštevnosti, prenocovaní a tržieb v roku 2019.
- Turistické informačné kancelárie (TIK) na území BSK sa nachádzajú v každom väčšom meste, **spolu 12 TIK**.
- **KOCR BRT** ako organizácia zastrešujúca marketing destinácie na regionálnej úrovni v koordinácii s OOCR.

OPATRENIA

podpora a rozvoj inovatívnej ponuky produktov cestovného ruchu

podpora kvality služieb cestovného ruchu

marketingová podpora

propagácia regiónu ako turistickej destinácie na domácom a zahraničnom trhu

AKČNÝ PLÁN*

- zriadenie TIK v Ekocentre Čunovo
- vytvorenie komunikačného a marketingového plánu destinácie vrátane jeho implementácie
- vytvorenie Katalógu drobnej turistickej infraštruktúry v Bratislavskom kraji na zjednotenie vizuálnej identity
- vytvorenie a distribúcia Magazínu Bratislava region

* kompletný zoznam pripravovaných projektov sa nachádza v Akčnom pláne Konceptie rozvoja cestovného ruchu v Bratislavskom kraji do roku 2030

Prioritná oblasť 4. Synergia politík regionálneho rozvoja

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: Synergia oblastí regionálneho rozvoja a cestovného ruchu, ktoré sa vzájomne dopĺňajú a vytvárajú si tak vhodné podmienky na ďalší rozvoj.

VÝCHODISKÁ

- Na území BSK evidujeme spolu **17 stredných škôl** s odborom zameraným priamo či nepriamo na cestovný ruch; z toho **9 ponúka aj možnosť duálneho vzdelávania**.
- Slabé prepojenie systému vzdelávania s potrebami trhu práce v oblasti cestovného ruchu.
- BSK je dostupným krajom z pohľadu cestného, železničného, leteckého aj lodného spojenia – **klúčový dopravný uzol**.
- **23 % rozlohy kraja** tvoria chránené krajinné oblasti (CHKO Malé Karpaty, CHKO Záhorie a CHKO Dunajské luhy).

OPATRENIA

zvyšovanie kvality vzdelávania v cestovnom ruchu

zefektívnenie mobility na účely cestovného ruchu

zosúladenie ochrany životného prostredia s rozvojom cestovného ruchu

AKČNÝ PLÁN*

- vybudovanie centier excelentnosti a celoživotného vzdelávania v segmentoch vinárstva a someliérstva, gastronómie a hotelierstva, sprievodcovských a animátorských služieb
- propagácia podujatí s dôrazom na dostupnosť liniek verejnej dopravy
- vyhotovenie manuálu osádzania doplnkovej infraštruktúry na územiach so zvýšeným stupňom ochrany

* kompletný zoznam pripravovaných projektov sa nachádza v Akčnom pláne Koncepcie rozvoja cestovného ruchu v Bratislavskom kraji do roku 2030

 Bratislavský samosprávny kraj
Sabinovská 16, P. O. BOX 106
820 05 Bratislava 25

 @bratislavskykraj.sk
 bratislavsky_samospravny_kraj
 BratislavskyKraj

 podatelna@region-bsk.sk
 02/4826 4111
 www.bratislavskykraj.sk